

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

На правах рукопису

БЕЗДІДЬКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 376.013-056.2/.3:364-57](430+477)(043.5)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ КОРЕКЦІЙНОЇ
ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ
РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ**

01 Освіта

011 Освітні, педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Н. В. Бездідько

Науковий керівник – Володимир Валерійович Миколайко, кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2024

АНОТАЦІЯ

Бездідько Наталія Володимирівна. Організаційно-педагогічні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми, 2024.

Зміст анотації

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню організаційно-педагогічних засад корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини.

На основі аналізу, систематизації й узагальнення наукової інформації розглянуто концептуальну термінологію дослідження, а саме: «корекційна допомога», «діти з інвалідністю», «реабілітаційний центр», «корекційна допомога дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційного центру».

Виокремлено аспекти розгляду проблеми корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. Виявлено, що провідними напрямками досліджень стали: розгляд генези спеціальної та інклюзивної освіти в Україні та світі; формування освітньої політики в галузі спеціальної та інклюзивної освіти; особливості надання корекційної допомоги дітям з інвалідністю в закладах спеціальної та загальної середньої освіти; форми, методи та інноваційні технології корекційної допомоги дітям з інвалідністю; розвиток мережі закладів спеціальної освіти; проблеми професійної підготовки та професійного розвитку педагогічних кадрів та інших фахівців, що забезпечують надання комплексної корекційної допомоги дітям з інвалідністю.

У результаті аналізу історико-педагогічної літератури нами запропоновано етапи становлення й розвитку системи корекційної допомоги дітям з інвалідністю в Німеччині: історичний (Новий час; XVIII – середина

XIX століття); професійний (з середини до кінця XIX століття); академічний (початок XX століття); соціально-державний (XX – XXI століття).

Відповідно, в Україні розвиток і становлення системи корекційної допомоги дітям з інвалідністю відбувалося протягом таких етапів: проісторичний (XIX ст. – 1990 рік); правовий (1990–2000 роки); інклюзивний (2000 рік – дотепер).

З метою виявлення нормативних засад проаналізовано та схарактеризовано нормативно-правові документи, які регламентують систему корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України (Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001, 2018), Закон «Про соціальні послуги» (2003, 2019), Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2005, 2018), Концепція реформування системи соціальних послуг, що мала на меті підвищення рівня якості соціальних послуг та запровадження механізму управління/регулювання системою для відповіді на потреби отримувачів послуг (2007), Стратегії реформування системи соціальних послуг з оновленими завданнями щодо забезпечення доступності, якості та ефективності соціальних послуг, зокрема роздержавлення та створення ринку соціальних послуг (2012)) та Німеччини (Соціальний кодекс Німеччини (2001), «Акт про рівні можливості для людей з інвалідністю» (2001)).

Виявлено, що основними нормативними засадами корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України є такі: створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я; створення системи підтримки осіб з інвалідністю; стандартизація соціальних послуг; створення реєстру соціальних послуг; розширення повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

У результаті аналізу нормативних документів Німеччини, які регламентують надання корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів, визначено, що провідними нормативними засадами

корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів є: забезпечення соціальної інтеграції людей з інвалідністю; реалізація свободи від бар'єрів; запобігання дискримінації.

У межах визначення організаційних засад корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів окреслено й охарактеризовано принципи реабілітаційної роботи, моделі побудови соціально-реабілітаційної роботи в концепції інклюзивної освіти та основні напрями надання соціальної підтримки дітям з інвалідністю в Німеччині. Відповідно, в Україні розкрито завдання центрів реабілітації, методико-теоретичні підходи до організації заходів комплексної реабілітації та рівні системи реабілітації та абілітації дітей з інвалідністю.

Організаційними засадами корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів в Німеччині визначено: надання високоефективних послуг із комплексної реабілітації з урахуванням потреб пацієнта; соціально-середовищну орієнтацію та соціально-побутову адаптацію; наявність розгалуженої диференційованої системи комплексної соціальної реабілітації; індивідуальний підхід у розвитку сфери сприйняття.

До організаційних засад корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів в Україні відносимо: створення системи розвивального середовища дитини з урахуванням її нозології; спрямованість роботи реабілітаційних центрів на створення умов для реалізації державної політики у сфері надання реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю; організацію послуг із комплексної реабілітації дітей з інвалідністю.

У контексті з'ясування методичних засад корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів в Україні та Німеччині було розглянуто відповідні методи та методики, які використовуються в Україні та Німеччині.

Визначено можливості використання елементів прогресивного досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні. На основі методу моделювання було запропоновано структурну варіативну модель комплексної реабілітації дітей з

інвалідністю, яка складається зі структурних компонентів, цілей реабілітаційного впливу, змісту реабілітаційних заходів та суб'єктів комплексної реабілітації.

Визначено основні перспективи розвитку діяльності центрів реабілітації для дітей з інвалідністю, зокрема: актуалізація меж відповідальності суб'єктів соціальної реабілітації дітей та молоді з інвалідністю у реабілітаційних центрах, де кожний учасник розділяє відповідальність за процес реабілітації; урахування системи цінностей суб'єктів соціальної реабілітації, яка включає повагу до особистості і її гідності за принципом: спочатку дитина (особа), а потім інвалідність; запровадження інклюзивного підходу в діяльність центрів реабілітації; делегування права професійним командам реабілітаційних центрів визначати її форму (міждисциплінарні, мультидисциплінарні, трансдисциплінарні тощо) відповідно до потреб і можливостей осіб із інвалідністю, завдань їх реабілітації; закріплення цього права нормативно; визнання ключової ролі спеціаліста в наданні якісних послуг як носіїв цінностей парадигмальних змін; створення єдиної інтегрованої інформаційної мережі щодо надання реабілітаційних послуг дітям та молоді з інвалідністю та громаді; організація та проведення постійно діючих освітніх заходів, обмін досвідом роботи без відриву від виробництва для спеціалістів центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю з метою підвищення ефективності послуг; запровадження у професійну підготовку фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти інноваційних спеціалізацій щодо соціальної реабілітації дітей та молоді з інвалідністю, підтримки їхніх сімей; організація та проведення дослідницької роботи щодо напрацювання інноваційних практик у діяльності центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю; проведення внутрішнього моніторингу й оцінки якості надання послуг у реабілітаційних центрах дітям та молоді з інвалідністю, під час планування роботи враховувати результати моніторингу для мінімізації причин, які викликають невдоволення якістю отриманих послуг тощо.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* в українській педагогічній науці здійснено комплексне наукове дослідження визначеної проблематики й цілісно з'ясовано організаційно-педагогічні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. У межах характеристики теоретичних засад досліджуваного феномену розкрито поняттєвий апарат та генезу системи корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. Виявлено нормативні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. Окреслено організаційні та методичні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини. Визначено можливості використання елементів прогресивного досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні.

Практична значимість визначається тим, що узагальнені положення дослідження можуть бути використані в процесі формування освітньої політики в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, розроблення методичного забезпечення означеного процесу, викладання лекційних, семінарських і практичних занять для студентів, магістрантів та аспірантів закладів вищої освіти.

Прогностичний потенціал проведеного дослідження зумовлюється можливістю використання отриманих результатів для здійснення подальшої науково-дослідницької роботи в даному напрямі у процесі модернізації вітчизняної системи спеціальної та інклюзивної освіти.

Ключові слова: реабілітація, корекційна допомога, діти з інвалідністю, діти з особливими потребами, реабілітаційні центри, реабілітаційні послуги, інклюзивна освіта, сенсорний розвиток, корекційна педагогіка, Україна, Німеччина.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці,

у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. **Бездідько, Н.,** Лянной, Ю. (2021). Методичні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційного Центру України та Німеччини. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (112), 232-242.

2. **Бездідько, Н.,** Лянной, Ю. (2021). Поняттєво-термінологічний інструментарій дослідження корекційної допомоги дітям з інвалідністю в Україні та Німеччині. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 10 (114), 195-206.

3. **Бездідько, Н.** (2023). Компаративний аналіз досвіду Німеччини з питань надання комплексних реабілітаційних послуг дітям та особам з інвалідністю та можливості його запозичення в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (125), 162-174.

Публікації у наукових виданнях іноземних держав

4. **Бездідько, Н. В.** (2022). Досвід надання соціальної підтримки Комунальною установою Сумської обласної ради – Сумським обласним центром комплексної реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю. *Колективна монографія 4-ї Міжнародної наукової конференції «Цифрова економіка та інформаційне суспільство» (29-30 квітня 2022 р. м. Катовіце (Польща))* (с.781-788).

5. **Bezdidko, Nataliia** (2022). Regulatory and legal basis of correctional assistance to children with disabilities in Ukraine and Germany. *Knowledge, Education, Law, Management*, № 5 (49), 3-9.

6. **Bezdidko, Nataliia** (2022). Peculiarities of the organization of the social environment of the rehabilitation center: analysis of experience. *Knowledge, Education, Law, Management*, № 6 (50), 3-8.

**Наукові праці,
які засвідчують апробацію матеріалів дисертації**

7. Бездідько, Н. В. (2003). Реабілітація дітей та осіб з інвалідністю в умовах центру реабілітації: досвід Сумщини. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців*, 11, 17-26.

8. Бездідько, Н. В. (2022). Система психологічної реабілітації осіб з інвалідністю в реабілітаційних центрах Німеччини. *Особистісно-професійний розвиток здобувачів вищої освіти в постнекласичній парадигмі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Черкаси, 19 – 20 травня 2022 р. Черкаси: Видавець ФОБ Гордієнко Є.І., сс. 10-12.

9. Бездідько, Н. В. (2021). Казкотерапія як метод психологічного впливу на особистість. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців*, 9. Т.2., 109-114.

10. Бездідько, Н. В. (2022). Напрями психологічної реабілітації осіб з інвалідністю в реабілітаційних центрах України та Німеччини. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції* (Суми, 28 жовтня 2022 рік). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 12-14.

ABSTRACT

Bezdidko Nataliia Volodymyrivna. Organizational and pedagogical foundations of correctional assistance to children with disabilities in rehabilitation centers of Ukraine and Germany. – The qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for Doctor of Philosophy degree in specialty 011 Educational, pedagogical sciences. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, 2024.

The contents of the abstract

The thesis is devoted to a comprehensive study of the organizational and pedagogical principles of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers in Ukraine and Germany.

Based on the analysis, systematization and generalization of scientific information, the conceptual terminology of the research was considered, namely: “correctional assistance”, “children with disabilities”, “rehabilitation center”, “correctional assistance to children with disabilities in the conditions of the rehabilitation center”.

Aspects of consideration of the problem of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine and Germany are highlighted. It is revealed that the leading areas of research were: consideration of the genesis of special and inclusive education in Ukraine and the world; formation of educational policy in the field of special and inclusive education; peculiarities of providing correctional assistance to children with disabilities in special and general secondary education institutions; forms, methods and innovative technologies of correctional assistance to children with disabilities; development of a network of special education institutions; problems of professional training and professional development of teaching staff and other specialists who ensure provision of complex correctional assistance to children with disabilities.

As a result of the analysis of historical and pedagogical literature, we proposed the stages of formation and development of the system of correctional assistance for children with disabilities in Germany: historical (modern times; 18th – mid-19th centuries); professional (from the middle to the end of the 19th century); academic (early 20th century); social and state (20th – 21st centuries).

Accordingly, in Ukraine, the development and formation of the system of correctional assistance to children with disabilities took place during the following stages: prehistoric (nineteenth century – 1990); legal (1990–2000); inclusive (2000 – until now).

In order to identify normative tasks, normative legal documents were analyzed and characterized, which regulate the system of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine (Law of Ukraine “On social work with families, children and youth” (2001, 2018), Law of Ukraine “On social services” (2003, 2019), Law of Ukraine “On the

rehabilitation of persons with disabilities in Ukraine” (2005, 2018), the concept of reforming the system of social services, which aimed to improve the quality of social services and introduce a system management/regulation mechanisms for responses to the needs of service recipients (2007), Strategies for reforming the social services system with renewed tasks to ensure the availability, quality and efficiency of social services, in particular denationalization and creation of a market for social services (2012)) and Germany (Social Code of Germany (2001), “Act on equal opportunities for people with disabilities” (2001)).

It is found that the main regulatory principles of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine are as follows: creation of legal, socio-economic, organizational conditions to eliminate or compensate for the consequences caused by persistent health impairment; creation of a support system for persons with disabilities; standardization of social services; creation of a register of social services; expansion of powers of executive authorities and local self-government bodies.

As a result of the analysis of the normative documents of Germany, which regulate provision of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers, it is determined that the leading regulatory principles of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers are: ensuring social integration of people with disabilities; realization of freedom from barriers; prevention of discrimination.

Within the scope of defining organizational principles of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers, the principles of rehabilitation work, models of building social rehabilitation work in the concept of inclusive education and the main directions of providing social support to children with disabilities in Germany are outlined and characterized. Accordingly, in Ukraine, the tasks of rehabilitation centers, methodological and theoretical approaches to the organization of comprehensive rehabilitation measures and the levels of the rehabilitation system for children with disabilities have been revealed.

The organizational foundations of correctional assistance for children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers in Germany are defined as: provision of highly effective comprehensive rehabilitation services taking into account the patient's needs; socio-environmental orientation and social-life adaptation; extensive differentiated system of complex social rehabilitation; individual approach in the development of the field of providing rehabilitation services to children with disabilities; organization of comprehensive rehabilitation services for children with disabilities.

In the context of elucidating the methodological foundations of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers in Ukraine and Germany, the relevant methods and techniques used in Ukraine and Germany were considered.

The possibilities of using elements of progressive experience in the aspect of the investigated problem in Ukraine are determined. Based on the modeling method, a structural variable model of complex rehabilitation of children with disabilities was proposed, which consists of structural components, goals of rehabilitation influence, content of rehabilitation measures, and subjects of complex rehabilitation.

The main prospects for the development of rehabilitation centers for children with disabilities have been identified, in particular: actualization of the limits of responsibility of the subjects of social rehabilitation of children and youth with disabilities in rehabilitation centers, where each participant shares responsibility for the rehabilitation process; taking into account the value system of the subjects of social rehabilitation, which includes respect for the individual and his dignity according to the principle: first the child (person), and then the disability; introduction of an inclusive approach in the activities of rehabilitation centers; delegation of the right to professional teams of rehabilitation centers to determine its form (interdisciplinary, multidisciplinary, transdisciplinary, etc.) in accordance with the needs and capabilities of persons with disabilities, the tasks of their rehabilitation; consolidation of this right is normative; recognition of the key role of a specialist in

the provision of quality services as bearers of the values of paradigmatic changes; creation of a single integrated information network regarding the provision of rehabilitation services to children and youth with disabilities and the community; organization and conducting of ongoing educational events, exchange of work experience without interruption from production for specialists of rehabilitation centers for children and youth with disabilities in order to improve the efficiency of services; introduction of innovative specializations in the professional training of social sphere specialists in higher education institutions regarding the social rehabilitation of children and youth with disabilities, support of their families; organization and conduct of research work on the development of innovative practices in the activities of rehabilitation centers for children and youth with disabilities; conduct internal monitoring and assessment of the quality of services provided in rehabilitation centers for children and youth with disabilities, take into account monitoring results when planning work to minimize the causes of dissatisfaction with the quality of services received, etc.

The scientific novelty of the obtained research results is that, for the first time in Ukrainian pedagogical science, a comprehensive scientific study of a specified problem was carried out and the organizational and pedagogical foundations of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine and Germany were clarified. Within the characterization of the theoretical foundations of the studied phenomenon, the conceptual apparatus and the genesis of the system of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine and Germany are revealed. The regulatory foundations of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine and Germany have been revealed. The organizational and methodological foundations of correctional assistance to children with disabilities in the conditions of rehabilitation centers of Ukraine and Germany are outlined. The possibilities of using elements of progressive experience in the aspect of the investigated problem in Ukraine are defined.

The practical significance is determined by the fact that the generalized provisions of the study can be used in the process of forming an educational policy in the field of special and inclusive education, developing methodological support for the specified process, teaching lectures, seminars and practical classes for bachelor, master and PhD students.

The prognostic potential of the conducted research is determined by the possibility of using the obtained results to carry out further research work in this direction in the process of modernization of the domestic system of special and inclusive education.

Key words: rehabilitation, correctional assistance, children with disabilities, children with special needs, rehabilitation centers, rehabilitation services, inclusive education, sensory development, correctional pedagogy, Ukraine, Germany.

LIST OF PUBLICATIONS

Research works,

in which the main scientific results of the thesis are published

Articles in professional scientific journals of Ukraine

1. **Бездідько, Н.,** Лянной, Ю. (2021). Методичні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційного Центру України та Німеччини. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (112), 232-242.

2. **Бездідько, Н.,** Лянной, Ю. (2021). Поняттєво-термінологічний інструментарій дослідження корекційної допомоги дітям з інвалідністю в Україні та Німеччині. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*», 10 (114), 195-206.

3. **Бездідько, Н.** (2023). Компаративний аналіз досвіду Німеччини з питань надання комплексних реабілітаційних послуг дітям та особам з інвалідністю та можливості його запозичення в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*», 1 (125), 162-174.

Articles in a foreign journal

4. Бездідько, Н. В. (2022). Досвід надання соціальної підтримки Комунальною установою Сумської обласної ради – Сумським обласним центром комплексної реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю. *Колективна монографія 4-ї Міжнародної наукової конференції «Цифрова економіка та інформаційне суспільство» (29-30 квітня 2022 р. м. Катовіце) (с.781-788).*

5. Bezdidko, Nataliia (2022). Regulatory and legal basis of correctional assistance to children with disabilities in Ukraine and Germany. *Knowledge, Education, Law, Management, № 5 (49), 3-9.*

6. Bezdidko, Nataliia (2022). Peculiarities of the organization of the social environment of the rehabilitation center: analysis of experience. *Knowledge, Education, Law, Management, № 6 (50), 3-8.*

Research works,

which certify the approbation of the materials of the thesis

7. Бездідько, Н. В. (2003). Реабілітація дітей та осіб з інвалідністю в умовах центру реабілітації: досвід Сумщини. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців, 11, 17-26.*

8. Бездідько, Н. В. (2022). Система психологічної реабілітації осіб з інвалідністю в реабілітаційних центрах Німеччини. *Особистісно-професійний розвиток здобувачів вищої освіти в постнекласичній парадигмі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Черкаси, 19 – 20 травня 2022 р. Черкаси: Видавець ФОБ Гордієнко Є.І., сс. 10-12.*

9. Бездідько, Н. В. (2021). Казкотерапія як метод психологічного впливу на особистість. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців, 9. Т.2., 109-114.*

10. Бездідько, Н. В. (2022). Напрями психологічної реабілітації осіб з інвалідністю в реабілітаційних центрах України та Німеччини. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 28 жовтня 2022 рік). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 12-14.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРЕКЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ	25
1.1. Корекційна допомога дітям з інвалідністю як предмет науково-педагогічних досліджень.....	25
1.2. Характеристика поняттєвого апарату.....	41
1.3. Історичні аспекти корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини.....	63
Висновки до розділу 1.....	88
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ КОРЕКЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ	91
2.1. Нормативні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини	91
2.2. Організаційні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини.....	113
2.3. Методичні засади корекційної допомоги дітям з інвалідністю в умовах реабілітаційних центрів України та Німеччини.....	134
Висновки до розділу 2.....	152
РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО НІМЕЦЬКОГО ДОСВІДУ КОРЕКЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ УКРАЇНИ.....	157
Висновки до розділу 3.....	176
ВИСНОВКИ.....	179
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	184
ДОДАТКИ.....	203